

Mest als Kans wil invloed en waarde meststoffen aantonen

Driejarig project vormt basis voor handboek

Welke voorwaarden moeten worden gecreëerd om goede teeltresultaten te behalen? Deze vraag laat zich niet makkelijk beantwoorden, omdat zoveel verschillende factoren van invloed zijn op de groei van planten. Bodem en -bewerking, bemesting, klimaat en vruchtwisseling zijn een paar van deze factoren.

De groei van planten is een dynamisch proces. Zo zal er niet één maatregel de beste zijn en moet je gaan zoeken naar een samenspel van handelingen die onderling goed op elkaar zijn afgestemd en in het totaal het gewenste resultaat zullen opleveren. Wat voor invloed hebben mest en compost op dit samenspel van factoren en wat is de waarde van deze stoffen? Hoe bereid je praktisch, door middel van compostering, de gewenste kwaliteiten?

Het zijn de vragen die het uitgangspunt vormen voor het driejarige project "Mest als Kans", dat loopt in 1999, 2000 en 2001. In dit project stellen we een handboek samen, gebaseerd op ervaringen en onderzoek op het gebied van het composteringsproces en het gebruik van mest en compost, met een schat aan praktische informatie. Deze informatie is ook nodig omdat we nog steeds geen

Een gewas telen dat voldoende kilo's geeft, zich gezond ontwikkelt, goed houdbaar is en een goede voedingskwaliteit heeft. Het doel van iedere teler. Maar wat voor invloed hebben mest en compost op de teeltwijze en wat is de waarde van deze stoffen? Het zijn enkele vragen die Coen ter Berg, consultant bedrijfsontwikkeling in de biologische landbouw en Jan Bokhorst, onderzoeker van het Louis Bolk Instituut als uitgangspunt nemen in het project Mest als Kans.

goed overzicht hebben van de specifieke werkingen van de verschillende meststoffen.

Bemestingsgewoonten

Overeenkomstige bedrijven op dezelfde grondsoort hebben vaak sterk uiteenlopende bemestingsgewoonten. Het ene bedrijf richt zich op verse, het andere op

gecomposteerde stalmest. Drijfmest is soms de enige mestsoort, in andere gevallen een aanvulling. Ook GFT en andere compostsoorten worden in toenemende mate gebruikt.

Het mineralenaangiftesysteem MINAS en de nitraatnorm voegen aan deze onduidelijkheid nog een extra factor toe die de bemestingskeuze extra ingewikkeld maakt.

Ook al is er veel onderzoek gedaan over mest en compost, toch blijft het moeilijk om de waarde van de verschillende mest- en compostsoorten goed in te schatten en is juist de gebruikswaarde voor vele agrariërs nog steeds een vraag. Om risico's te vermijden gebruiken veel bedrijven steeds dezelfde mestsoort, maar bij de strengere milieuwetgeving van de toekomst kon het wel eens verstandig zijn om uiteenlopende mest- en compostsoorten te gebruiken. Niet alleen voor bodem en gewas, maar ook voor de onkosten. Een voorbeeld: voor kool is een wat versere kalium- en stikstofrijke potstalmest aan te raden en voor witlof of peen een groencompost of GFT.

Het project Mest als Kans richt zich op veehouders, akkerbouwers, groenteteelers, bollen- en boomkwekers, groenbeheerbedrijven en loonwerkers die geïnteresseerd zijn in compostering op bedrijfsniveau. Verder op hen die

Mest en compostsoorten die op een proefveld vanaf voorjaar 1999 gedemonstreerd worden:

- potstalmest, vers
- potstalmest, 1 jaar gecomposteerd
- potstalmest volgens de CMC methode wekelijks omgezet en in 6 weken gecomposteerd.
- varkensmest
- kippenmest
- kippenmest, in het veld aangevuld met drijfmest
- compost van groenafval en bermmaaisel
- compost van groenafval, bermmaaisel en drijfmest
- GFT
- GFT in het veld aangevuld met drijfmest
- natuurcompost
- drijfmest
- minerale NPK

Het driejarige project Mest als Kans moet helderheid verschaffen in de specifieke werkingen van verschillende meststoffen. (Foto Louis Bolk Instituut)

Op het demonstratieveld wordt mest en compost ondergewerkt. (Foto Louis Bolk Instituut)

overschakelen naar biologische- en andere duurzame productiewijzen. Maar ook het onderwijs, gemeenten en provincies kunnen met hun vragen bij het project 'Mest als Kans' terecht.

Veldproef

1. Bij een veldproef wordt de invloed van dertien mest- en compostsoorten op bodem en gewas gedurende drie jaar gemeten en getoond. Op het proefveld van Jan van Geffen aan de Bronsweg in Lelystad worden verschillende metingen verricht in vier herhalingsproeven, waarbij de plant centraal staat. De ziekteverendheid van het gewas is een van de demonstraties tijdens dit experiment, want mest en compost leveren niet alleen voedingsstoffen of de grondslag voor humusopbouw, ze reguleren ook het bodemleven. Daarmee hebben ze invloed op de aantasting door bodemgebonden ziekten als *Rhizoctonia*, *Pythium*, *Phytophthora* en *Fusarium*. Dit onderdeel wordt in samenwerking met het Instituut voor Planteziektekundig Onderzoek van de Dienst Landbouwkundig Onderzoek (IPO-DLO) uitgevoerd. Verder zal de gewasopbrengst, houdbaarheid, smaak en voedingskwaliteit

worden gedemonstreerd. Bijzondere aandacht krijgt het stikstofverloop op verschillende proefveldjes. Hiermee laten we niet alleen zien hoeveel stikstof de verschillende mest- en compostsoorten leveren, maar ook iets over de humusopbouw op langere termijn.

2. Tijdens het project worden diverse technieken gedemonstreerd om van verschillende mestsoorten en restproducten waardevol compostmateriaal te maken. Hiertoe is een composteringsplaats ingericht die laat zien dat de wijze waarop organische reststoffen uit de landbouw of daarbuiten worden gecomposteerd, invloed heeft op de waarde ervan. Veel producten zijn alleen pas na composteren te gebruiken, zoals oogstresten, groentefal en verwerkingsafval en op locatie laten wij zien hoe je compost maakt en wat het effect daarvan is in veldproeven. Vragen daarbij zijn: hoe maak je vaste mest uit drijfmest en stro, hoe composteer je dierlijke mest, wat doe je met plantaardig afval, wat kan op kleine schaal en wat moet op grotere schaal? De demonstraties leveren meer helderheid over de mogelijkheden en beperkingen van de verschillende meng-

sels en technieken.

3. Tijdens open dagen kunnen telers kennismaken met de resultaten van dit project.
4. In studiebijeenkomsten wordt telers de mogelijkheid geboden tot verdere verdieping.
5. We sluiten het project af met het handboek 'Mest als Kans.'

Organisatie

Het project wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van het Platform Biologica, de uitvoering gebeurt voor een groot deel door het Louis Bolk Instituut in Driebergen en op voorlichtingsonderdelen wordt samengewerkt met 'Coen ter Berg, bedrijfsontwikkeling in de biologische landbouw'.

Over verschillende deelonderwerpen zoals mest, compost en wetgeving, ziekteverendheid van de grond door mest- of compostgebruik, 'Wie is Wie' in compostland etc. kunnen brochures worden aangevraagd bij onderstaand adres. Op aanvraag organiseren wij studiedagen voor specifieke doelgroepen. Binnenkort kunt u ons op de website bezoeken: www.louisbolk.nl.

Thema's die bij Mest als Kans aan de orde komen:

- de techniek van het composteren van plantaardige en dierlijke producten
- hulpmiddelen bij het composteren
- afdekken
- compostversnellers en preparaten
- plantenziekten en onkruidzaden in compost
- beoordelingswijzen van compost
- visuele beoordeling
- experimentele technieken
- mest en compost in het bemestingsplan
- milieuwetgeving en het gebruik van mest en compost
- de invloed van mest en compost op de bodem
- bodemstructuur
- humusopbouw
- weerstand tegen bodemgebonden ziekten en plagen
- de invloed van mest en compost op de plant: gezondheid, productie, bewaarbaarheid, voedingskwaliteit.